

Zpravodaj Zemědělského svazu

**Zemědělský svaz
České republiky**

Zemědělský svaz ...na straně zemědělců

Komentáře předsedy ZSČR

V tomto vydání našeho elektronického zpravodaje se na vás poprvé obracím jako nový předseda Zemědělského svazu. Naše organizace prochází postupným vývojem, věřím, že ke stále lepšímu. Nyní se projevila generační obměna také ve vedení svazu. Po krajských volbách, při kterých se obměnila téměř polovina členů představenstva, z nichž většina je představiteli mladší generace, dochází i ke změně na předsednické funkci. Tímto chci poděkovat i svému předchůdci, díky kterému mám nač navazovat a snad i dále rozvíjet náš svaz. Hlavním cílem je nadále rozvíjet zastupování oprávněných zájmů všech českých zemědělců na naší i mezinárodní scéně a více seznámit s reálnou situací i laickou veřejnost. Ukázat, že zemědělství je skutečně moderní obor s moderními výrobními postupy a vybavením, u kterého bohužel nezáleží jen na schopnostech a pílí zemědělců, ale také na přírodních podmínkách. Že zemědělci již dávno nejsou jen prosebníci o almužnu v podobě dotací, ale sebevědomí podnikatelé, kteří ale vyžadují stejné podmínky jako jejich kolegové v okolních státech.

V současné době jsou v plném proudu přípravy nové podoby společné zemědělské politiky EU. Je smutnou skutečností, že v polovině takovýchto důležitých jednání, při nichž se rozhoduje o budoucnosti celého oboru, došlo ke změně v osobě nejdůležitější, ministra zemědělství. Snad nedojde ke změně postoje oficiálního stanoviska. Stálým problémem a nejen pro české zemědělství je několik témat, která by výrazně poškodila zemědělské podnikání v naší kotlině. Evropská komise opět předložila návrh na zastropování přímých plateb, které je s ohledem na velikost našich podniků pro ČR nebezpečné. Je naším úkolem dále jednat, aby dopady na naše zemědělství byly minimální. Ještě před rokem jsme byli vnímáni za blázny, když jsme začali hovořit o možnosti spojit přímé platby s otázkou zaměstnanosti. Nyní se ukazuje, že tato záležitost není zajímavá pouze pro nás. Evropská komise ve svém návrhu uvažuje se o možnostech navýšení stropů nespádajících do zastropování plateb o vyplacené mzdy.

Dalším nepřijatelným bodem je ozelenění zemědělské politiky. Evropské zemědělství je již dnes svázáno tolika environmentálními omezeními, že další přinesou jen zvýšení nákladů bez jakéhokoli efektu. Zvláště když půjde o plošné zavedení povinností pro všechny bez rozdílu. Takovým příkladem je například sedmiprocentní podíl ekologicky udržovaných ploch. Nevím, proč by měli být zemědělci v produkčních oblastech nuceni extenzivně hospodařit se všemi důsledky, které tento způsob přináší. Pokud půjde o jejich rozhodnutí, které je nějakým způsobem motivováno, tak ano. Ale stanovit jim to jako povinnost je přinejmenším scestné.

Neméně důležité bude i vyjednávání v rámci České republiky. Zřejmě bude v budoucím zemědělské politice i prostor pro stanovení národních plateb. Půjde o to, které komodity je nutné nadále podporovat. A zde si musím povzdechnout, škoda jen, že naše země stále nemá koncepci zemědělství, po které již dlouho zemědělci volají. Minulý vývoj přitom ukázal, že zemědělci zaměřeni na některé konkrétní komodity jsou oproti ostatním kvůli absenci podpor ve značné nevýhodě.

Ing. Martin Pýcha
předseda ZS ČR

Konference naznačila cestu

Novým předsedou byl na celostátní konferenci delegátů Zemědělského svazu zvolen ing. Martin Pýcha, který nahradil dosavadního předsedu ing. Miroslava Jirovského. Završila se tak obměna v nejvyšším orgánu Svazu, když byla v předcházejícím období zvolena více než polovina nových krajských předsedů, členů představenstva. Statutárním místopředsedou se na konferenci stal ing. Jaromír Řezáč, místopředsedy ing. Jaroslav Švec, předseda Družstevní rady, a Zdeněk Houška.

Zemědělský svaz patří k největším agrárním stavovským organizacím a je největším zaměstnavatelem v zemědělství. Celkem sdružuje přes 900 členů všech právních forem hospodaření, kteří hospodaří na 34 procentech zemědělské půdy a zaměstnávají 42 procent pracovníků v oboru.

Nevýhodné postavení

Ve zprávě výboru odstupující předseda Miroslav Jirovský zhodnotil tříleté fungování Svazu. Upozornil na měnící se evropský model zemědělství, který, reguluje na zvyšování počtu obyvatel a, růst životní úrovně a z toho vyplývající zvyšující se poptávka po

Zprávu výboru na konferenci Zemědělského svazu přednesl ing. Miroslav Jirovský.

agrárních komoditách a potravinách na světovém trhu. Proto je nutné klást větší důraz na soběstačnost Evropy i naší republiky. A v tom vidí podstatný problém, protože naše zemědělství stále není v rovném postavení se starými členskými státy.

Nerovné postavení má řadu důsledků, projevujících se neustálým snižováním výrobního potenciálu a tržního podílu tuzemských producentů na domácím trhu. Roste i rozdíl mezi rostlinnou a živočišnou

výrobou vlivem dominantní podpory vztažené na plochu. V řadě živočišných komodit tak již nejsme soběstační a stále klesají počty chovaných hospodářských zvířat. Rozdíl je potom i v hospodářských ukazatelích. Například podíl na hrubém domácím produktu u nás dosahuje 0,5 %, což je polovina úrovně EU-15. Konečná zemědělská produkce připadající na hektar u nás činí jen 1043 EUR, zatímco třeba v Německu je 2,5krát vyšší. Výrazný převis rostlinné nad živočišnou vede k nižší finalizaci zemědělských komodit a k výrazným strukturálním problémům. Se snižováním počtů zvířat klesá odbyt komodit rostlinné výroby a vzni-

zjednodušení legislativy a administrativy a nadstandardní byrokracie. Nadále bude svaz usilovat o podporu obyčtových družstev a organizací. Nechce se ale soustředit jen na odbyt, ale chce podporovat i možnosti vzniku společných nákupních organizací pro nákup vstupů do zemědělské výroby.

Budoucí politika

Na konferenci vystoupila řada hostů. Náměstek ministra zemědělství Roman Boček prohlásil, že řadu návrhů na podobu budoucí společné zemědělské politiky považuje ministerstvo minimálně za problematické a jsou základem pro další jednání. S platbami ve dvou pilířích jako dosud panuje souhlas, ale záleží na konečných podmínkách. Stejně tak naši představitelé souhlasí s dotacemi jen pro aktivní zemědělce. Otázkou je ale definice, protože současná plně vyhovuje. Naprostý nesouhlas panuje nadále se zastrojováním plateb a s historickým principem vyplácení dotací. Stejně tak ministerstvo nesouhlasí s dalším „zelenáním“ zemědělské politiky, která je již v současnosti dostatečně přírodu chránící. Nemělo by jít o příkazy a zákazy, ale spíše o motivaci jednotlivých zemědělců. Ministerstvo stejně jako většina zemědělců nesou-

kají nežádoucí přebytky.

Svaz ale nejsou jen podnikatelské a zaměstnavatelské aktivity. Jde o stavovskou organizaci, která chce podporovat i ostatní aktivity svých členů. Pravidelně se tak účastní soutěže Manažer roku, kde členové svazu získali řadu ocenění. Důležitou aktivitou je poskytování poradenských služeb a podpora informovanosti členů prostřednictvím vzdělávacího institutu a bezplatného právního poradenství. V rámci svazu působí Sdružení mladých manažerů, jehož cílem je vyhledávat zaměstnance v členských podnicích a organizovat jejich setkávání za účelem výměny zkušeností. Na druhé straně existuje Klub seniorů, kde se setkávají bývalí členové orgánů svazu, kteří mají zájem o další spolupráci.

Miroslav Jirovský přítomné delegáty seznámil i s novým programovým zaměřením svazu na další tři roky. Nadále se bude snažit o posílení konkurenceschopnosti členů svazu, což v praxi znamená snahu o rovnou soutěž českých zemědělců, zrovnoprávnění podpor a podmínek regulace trhu. Rovněž se svaz bude snažit o

hlasí s návrhem Evropské komise na změnu vypláčení národních doplatků v roce 2012, který by znevýhodnil nové členské země. Při platbě nad pět tisíc euro by se uplatnila modulace ve výši deset procent a nad 300 tisíc euro další čtyři procenta, o která se má krátit i podpora v zemích původní patnáctky. Jen tímto opatřením by české zemědělství přišlo o 2,5 miliardy korun.

K problematice se vyjádřil i ředitel stálého zastoupení v EU Jiří Jílek. Podle něj v případě budoucí podoby společné zemědělské politiky nejde o reformu, ale o vývoj, protože všechny prvky zůstávají zachovány a žádný nepřibude. Jen se mění jejich struktura. Jen o minimální částku poklesne celkový finanční rámec i celková finanční obálka pro zemědělství.

České zemědělství čeká podstatná změna, když se bude muset přejít z plateb na plochu na základní platební schéma. To je podle Jílka vyvoláno dohodami se světovou obchodní organizací, protože historický princip neodporuje těmto dohodám.

Kromě dojednaných tří pravidel ozelenění se jedná o podmínce pro uvedení sedmi procent ploch do režimu ekologické údržby. Tato podmínka prý ještě bude předmětem jednání. U zastropování uvedl, že jde o oprášený starý návrh modulace, který neprošel a znovu se ožívuje.

Vývojem demografické křivky je navrhovaný přesun podpory mladých farmářů do prvního pilíře, která by

Novým předsedou byl na konferenci velkou většinou zvolen ing. Martin Pýcha.

měla činit dvě procenta z národní obálky. Pro malé zemědělce je navrhováno zjednodušení administrativy, kdy by dostali pevně stanovenou částku bez nutnosti dokladování. Národní platby by měly činit pět procent národní obálky a mají být určeny hlavně pro znevýhodněné oblasti. Ke zjednodušení dojde i u pravidel křížové shody a GAEC, kdy z 33 podmínek zůstane jen 21.

Vladimír PÍCHA

Seznam představenstva ZS ČR

Předseda

Ing. Martin Pýcha, ZS ČR

Statutární místopředseda

Ing. Jaromír Řezáč, ZOD AGRISPOL Mořice, Olomoucký kraj

Místopředseda, předseda Družstevní rady

Ing. Jaroslav Švec, ZEA Světlava

Místopředseda

Zdeněk Houška, ZD Skalka Jankov, Jihočeský kraj

Členové

Středočeský

Ing. Zdeněk Straka, Zemědělská Cítov a.s.

Plzeňský a Karlovarský

Ing. František Trnka, OD Soběšice

Pardubický

Ing. Jaroslav Vaňous, ZD Sloupnice

Ústecký

Ing. Václav Sochr, Agro Hoštka a.s.

Liberecký

Ing. Pavel Jiran, ZETKA Strážník a.s.

Královéhradecký

Ing. Petr Semerád, AGROPODNIK Humburky a.s.

Vysočina

Ing. Vít Šimon, ZD Maleč

Jihomoravský

Ing. Svatopluk Müller, ZEMAGRO s.r.o.

Zlínský

Ing. Martin Moulis, ZAS Nivnice

Moravskoslezský

Ing. Břetislav Hrbáč, ZD Hraničář Loděnice

SMM ZS ČR

Ing. Zdeněk Burda, ZOD Zálší

Situace v ekologickém zemědělství

Evropský model pro období do roku 2020 se mění - větší důraz se klade na soběstačnost a produkční zaměření. Vzhledem ke zvyšování počtu obyvatel na světě, k růstu životní úrovně a spotřeby potravin v Číně, Indii a dalších rozvojových zemích a k rozvoji využití biomasy pro energetické účely je zřejmé, že poptávka po agrárních komoditách a potravinách se bude zvyšovat. V roce 2013 bude na světě více než sedm miliard obyvatel a v roce 2025 více než osm miliard obyvatel, což je o přibližně 15 % více než dnes.

Roste životní úroveň obyvatel v rozvojových zemích a tím i požadavky na vyšší kvalitu potravin, spotřebu masa, mléka, vajec apod. Také se musí počítat s probíhajícími klimatickými změnami a jejich dopady (mj. degradace půd, střídání období extrémního sucha s povodněmi a záplavami, změny biodiverzity aj.) ovlivňujícími zemědělství, lesní i vodní hospodářství. Ředitel Výzkumného ústavu Evropské unie pro potraviny (IFPRI) Joachim von Braun uvedl v roce 2007 na konferenci v Pekingu, že vlivem klimatu se dá očekávat v roce 2020 pokles produkce v zemědělství rozvojových zemí o 20 %, zatímco u rozvinutých zemí asi o šest procent. Nárůstem teplot bude vznikat napětí při zajišťování dostatku vody pro potřeby obyvatel v

protikladu s rostoucí potřebou pro požadavky zemědělské produkce.

Špatný směr

Evropská unie musí v agrární sféře udržet krok se stále dravější zamořskou konkurencí (USA, země Jižní Ameriky, Austrálie). Zřejmě je, že v Zemědělském zákoně USA není prioritou ozelenění a ekologické zemědělství, ale udržení příjmů zemědělců, stabilita podnikání, udržení resp. rozšíření tržního vlivu a silné proexportní agrární zaměření. Zemědělství je základním článkem významného národohospodářského segmentu – agrobiznisu (potravinářský průmysl, výrobci vstupů do zemědělství, velkoobchod, maloobchod) ve kterém ve vyspělých zemích pracuje dohromady hodně lidí (cca 20-30 %), a to je jeden z hlavních důvodů, proč ho žádná z vyspělých zemí neomezuje a nevede k útlumu.

Řada vědců a ekonomů varuje před závislostí Evropy na agrárních dovozech. Na pořadu dne je především produkční aspekt konvenčního zemědělství, protože na něm leží úkol zabezpečit potřebný objem potravin pro výživu většiny světové populace, což plně ekologické zemědělství na současném stupni poznání nemůže zabezpečit. Hlas volající po větším zaměření na objem evropské zemědělské produkce je v poslední době slyšet i od politiků: viz doporučení předsedy zemědělského výboru v Evropském parlamentu Paola de Castra ze srpna letošního roku. Evropa by měla dávat přednost zvyšování intenzity a produktivity (a to včetně zavádění progresivních genových technologií), aktivní exportní politice, udržování

pracovních míst a podporovat příznivý vliv zemědělství na rozvoj venkovských oblastí a udržení tamějšího osídlení a podporovat vytváření konkurenceschopných podniků. Závislost na velkých dovozech agrárních surovin je hodnocena jako velká slabina. Evropská unie již dnes v produkci řady komodit nedosahuje úrovně spotřeby potravin při 500 milionech obyvatel.

V současné době probíhá příprava reformy Společné zemědělské politiky EU (SZP EU), která v platnost stoupí od 1. 1. 2014 a stane se dosud největší reformou. Mezi původními členy je největším odpůrcem reformy Francie, naproti tomu Velká Británie, Holandsko, Dánsko, Švédsko důrazně požadují změny. Nesoulad je hlavně mezi původními a novými členy EU, kteří zatím nemají rovnoprávné podnikatelské podmínky. Praktické dopady jsou zřejmé – zemědělci původní evropské patnáctky produkci udržují nebo zvyšují, zatímco produkce ve střední a východní Evropě se významně snížila. Nerovné zacházení se označuje (a to i v diplomacii a v mezinárodních smlouvách) termínem diskriminace. SZP EU zřejmě i po roce 2013 zůstane dvourychlostní. V této i jiných oblastech, nemá-li EU ztratit svůj smysl, ale bude muset dojít ke konsensu. Za podstatný bod úspěšně zreformované agrární politiky považujeme rovné podmínky a dosažení vyváženosti mezi jejím ekonomickým, sociálním a ekologickým rozměrem. Jsme toho názoru, že žádný z nich nelze ani přeceňovat, ani potlačovat. Musíme si uvědomit, že přehnaný akcent na „ozelenění“ a ekologické zemědělství do značné míry stojí proti produkčnímu modelu evropského zemědělství, který se pro Evropu mj. vzhledem ke zvyšování počtu obyvatel na světě stává existenční nutností.

Rozměr ekologického zemědělství v EU

Ekologické zemědělství i biopotravinu zažívají svůj

boom, mluví se o nich v médiích, propaguje se zařazování biopotravin do jídelníčku a stává se to módní záležitostí. Všechny velké obchodní řetězce mající hlavní podíl na tržbách založily biopotravinu do svého sortimentu. Se stabilním potenciálem ekologického zemědělství i biopotravin do budoucna musíme počítat. Ekologické zemědělství prováděné dle evropské směrnice o ekologickém zemědělství se nacházelo dle údajů Eurostatu z roku 2009 na výměře 8 200 000 hektarů půdy s meziročním nárůstem o cca 700 000 ha. Celková výměra užívané zemědělské půdy v EU-27 je 178 443 tis. ha (tzn. podíl ekologického zemědělství na půdě je 5 %). Celoevropský průměr jsou dvě procenta. Cílem je dosáhnout 20% podílu ekologicky uží-

vané půdy. Ze zemí EU-27 je tomu nejbližší Rakousko, které má 19% podíl ekologicky užívané půdy včetně horských luk) a je tak první nejen v Evropě, ale i na světě.

Mezi členskými zeměmi unie jsou zatím velké rozdíly (od jednoho do 19 %), přičemž v některých zemích je podíl ekologického zemědělství nižší než procento (Bulharsko, Malta). Faktem je, že tradiční agrární producenti a agrární vývozci, jakými jsou Francie a Nizozemí, k rozměru ekologického zemědělství přistupují střizlivě. Francie má zatím dvouprocentní podíl; Nizozemí tříprocentní.

V ekologickém zemědělství unie polovinu zaujímají trvalé travní porosty (4100 tis. ha), vysoké zastoupení mají obiloviny (1500 tis. ha), krmiva (1200 tis. ha). Dále to jsou: olivy (350 tis. ha), ovoce a ořechy (230 tis. ha), vinná réva (155 tis. ha), olejniny (104 tis. ha), zelenina (99 tis. ha) a brambory (24 tis. ha).

I ekologické zemědělství musí mít tržní vyústění a nelze odhlížet od připravenosti spotřebitelů za vyšší kvalitu více zaplatit. Biopotravinu v Dánsku představují 7 % tamějšího trhu s potravinami, v Rakousku 6 %, ve Švýcarsku 5 % a v Německu tři procenta tj. cca polovinu tržní produkce na hektar proti konvenčnímu zemědělství. Z biopotravin spotřebitelé mají největší zájem o čerstvé produkty jako vejce, mléko a mléčné výrobky, zelenina. Z biopotravin se v Německu nejvíce nakupují vejce (7 %), čerstvá zelenina (5 %), čerstvé brambory (5 %), čerstvé ovoce (4 %), jedlý rostlinný olej (4 %), chléb (4 %). Následuje mléko a mléčné výrobky, z nich hlavně jogurty a sýry. Okolo procenta má v Německu maso a i v jiných zemích je nízký zájem o biomaso. Určitě není náhoda, že nejvíce peněz na nákup biopotravin vynakládají spotřebitelé právě v Německu, v Dánsku, Rakousku a Švýcarsku, tedy tam, kde je relativně vysoká životní úroveň. Pro zajímavost: HDP na obyvatele v paritě kupní síly v EU-27 je 23 600, v Německu 27 300, Dánsku 27 700, Rakousku 28 800 a Švýcarsku 33 980.

Vývoj rozměru ekologického zemědělství v ČR dle ministerstva zemědělství

Roky	Hektary
1991	17 507
1998	71 621
1999	110 756
2000	165 699
2003	254 995
2004	263 299
2005	254 982
2006	281 535
2007	312 890
2008	341 632
2009	398 407
2010	448 202
2011 odhad	490 000

U nás máme na roky 2001-2015 Akční plán pro rozvoj ekologického zemědělství. Cílem je do r. 2015 dosáhnout 15% podíl ekologicky užívané půdy na výměře užívané zemědělské půdy a vedle toho 3% podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin. Pokud se týká současného trhu s biopotravinami, představují procento tuzemského trhu s potravinami. Zájem je hlavně o špaldu a pohanku, byliny a koření, kozí mléko, brambory. Prodej biopotravin ovlivňuje nejen zájem spotřebitelů o zdravou výživu, ale i vyšší cena, probíhající hospodářská recese a vůle spotřebitelů více šetřit.

Koncem roku 2010 v ČR působilo 3517 ekologických zemědělců a 626 producentů biopotravin. K dosažení cíle akčního plánu a se zohledněním nových evropských předpisů vláda ČR schválila novelu zákona o ekologickém zemědělství s předpokládanou účinností od 1. 1. 2012.

Nabízí se otázka, zda-li je účelné, odnímat plochu z konvenčního zemědělství a dávat ji do ekologické produkce, když zemědělská půda stále ubývá a ekologické

Struktura ekologického zemědělství v ČR v r. 2010 - v ekologické produkci z více než 82 % převládá „tráva“

Roky	Hektary	Procenta
Celkem	448 202	100,0
Trvalé travní porosty	369 202	82,4
Orná půda	54 937	12,3
Ostatní plochy	18 054	4,0
Sady	5 128	1,1
Vinice	803	0,2

Pozn.: Je paradoxní, že ekologické zemědělství produkuje tolik trávy, když má nižší počet hospodářských zvířat (cca 0,5 dobytčích jednotek na hektar trvalých travních porostů), zatímco konvenční zemědělství ČR má zatížení zhruba dvouapůlnásobně vyšší a to 1,2 dobytčích jednotek na hektar trvalých travních porostů.

zemědělství potřebuje násobně větší plochu.

Je zřejmé, že na stejně vysokou produkci je u ekologického zemědělství zapotřebí u rozhodujících komodit zhruba dvojnásobně větší plochy. A právě půda je důležitým faktorem trvalé udržitelnosti a to by měl být hlavní předmět našeho zájmu. Faktorem je, že výměra zemědělské půdy na obyvatele se stále snižuje a stává se tak limitujícím faktorem: V ČR se výměra půdy snížila z 0,36 ha / obyvatele v r. 2003 na 0,34 ha /obyvatele v r. 2009 a v původních zemích EU z 0,34 ha /obyvatele v r. 2003 na 0,32 ha v r. 2009. Zemědělská plocha bude zapotřebí i pro jiné využití než jen pro ekologickou produkci, když vyspělé státy v roce 2020 předpokládají pokrýt až cca 20 % své spotřeby energie z obnovitelných zdrojů, k čemuž bude potřeba cca 15 – 20 % zemědělské půdy.

Nepoměr

Stát evidentně chtěl dostat ekologické zemědělství v očích veřejnosti do „lepšího světla“. Realita je taková, že ekologické zemědělství pobírá provozní podporu cca 13 000 Kč/ha, což při výměře cca 450 000 ha půdy v ekologickém zemědělství a v porovnání se zhruba dvoumiliardovou produkcí ekologického zemědělství znamená, že za zhruba tři koruny dotací do ekologického zemědělství vyrábíme korunu ekologické produkce. Přitom v České republice je z 440 000 hektarů do ekologického zemědělství zařazeno 83 % trvalých travních ploch (průměr EU je 51 %), z rostlinné produkce je 91 % v seně a je velmi nízký stav skotu pro efektivní využití.

Podpora ekologického zemědělství je vysoká a zřejmě již dosáhla svých hranic. Zatím k získání podpory není požadována žádná produkce, stačí jen dodržovat stanovené technologické požadavky. Signály z Ministerstva zemědělství ČR jsou takové, že nově dotace budou dostávat jen zavedení ekologičtější zemědělci a ti, kdo ekologicky hospodařit začnou, tak mohou učinit, ale od r. 2012 již bez dotací.

Jaký je poměr dotací k produkci v konvenčním zemědělství v ČR? Do příjmů zemědělských podniků jde cca 28,5 mld. podpor bez investičních dotací a to na zemědělskou produkci ve výši 92 mld. Kč: Z toho vyplývá, že

v konvenčním zemědělství za zhruba 0,29 Kč dotací vyrábíme korunu produkce. A bylo to právě konvenční zemědělství, které bylo v médiích předmětem kritiky za vysoké podpory. Tuto podporu tak výrazně zkrusluje i podpora ekologického zemědělství. Přitom realita je taková, že naše ze-

mědělství patří k nejnižší podporovaným v Evropské unii. Velké rozdíly ve vyplácených dotacích do zemědělství v původních a později přistoupivších zemích nadále přetrvávají. Teprve po roce 2013, bude-li se v rámci reformy řešit odstranění historických rozdílů mezi zeměmi EU, můžeme očekávat snížení vzájemných rozdílů, ale nikoli, že by nám bylo přidáno, ale protože přímé platby všem zemědělcům zemí EU se výrazně sníží. V roce 2013 se nedostaneme na úroveň plateb v EU-15, ale pouze na úroveň stanovenou podle přístupové smlouvy, což je cca o 70 € na hektar méně.

Vztah k životnímu prostředí a ke kvalitě výživy

Nelze přehlížet, že nejen ekologické, ale také konvenční zemědělství má k životnímu prostředí řadu nedoceněných a nezastupitelných externalit. Jedná se především o produkci kyslíku fotosyntézou pěstované biomasy. Zatímco biomasa přispívá k trvalé udržitelnosti a ke zlepšování životního prostředí, průmysl a doprava prostředí silně znečišťují a kyslík odnímají. Fotosyntéza má zcela zásadní význam pro trvalou udržitelnost a je jedno, zda-li ji uskutečňují rostliny konvenčně či ekologicky pěstované. Konvenční zemědělství nepostrádá pozitivita, může přinést cílený vklad pro životní prostředí na současně nejlepší vědecké úrovni, aplikovat moderní technologie a využívat nejdokonalejší techniku za dosažení ekonomicky nejvýhodnějších nákladů. Považujeme za paradoxní, že v ČR do nebezpečných látek patří pevná statková hnojiva, která jsou využívána k recyklaci látek v přírodě v zemědělském podniku (rovněž tak i zbytky z rostlinné výroby), v místě svého vzniku k udržení obsahu organické hmoty v půdě. Bez statkových hnojiv nelze udržovat půdní úrodnost a produkce potravin bez půdy

na současném stupni vědeckého poznání není možná. Rovněž tak jsou statková hnojiva využívána pro energetické účely v bioplynových stanicích – jako základní výchozí surovina pro anaerobní digesci, nikoliv jako odpad. Prioritou ekologického zemědělství je kvalita. Má nižší intenzitu a produktivnost, protože za účelem zvýšení hygienické kvality potravin pro spotřebitele nepoužívá průmyslem vyrobená hnojiva a syntetické ochranné prostředky. Hospodářská zvířata mají výběh a pastvu, nepodávají se antibiotika ani hormony. Jde o jednu z užitečných forem trvale udržitelného hospodaření na půdě zlepšující životní prostředí a podílející se na rozvoji venkova. Jeho podíl bude určitě vzrůstat a to, na jaké úrovni se to zastaví, dnes nelze odhadnout. Rovněž tak ekologické zemědělství nepostrádá pozitivita, může přinést cílený vklad pro životní prostředí, z nichž je zapotřebí jmenovat zejména péči o půdu. Prokázalo se, že na ekologicky užívané půdě bývá větší obsah organické hmoty v půdě a v půdě je větší biologická aktivita. Nelze jednoznačně prohlásit, že výrobky ekologického zemědělství se budou v hygienické kvalitě vždy ve všech případech významně odlišovat. Pokusy s potkany i s divokou zvěří ukázaly, že zvířata preferují krmivo ekologicky vypěstované. Na jedné straně se zjistilo, že výskyt nebezpečných toxinů produkovaných plísněmi může být vyšší v organicky vypěstovaných produktech než v konvenčně vyrobených. Na druhé straně se ukázalo, že výskyt škodlivých mykotoxinů není v souvislosti s ekologickým zemědělstvím, ale s nesprávným skladováním a distribucí. Závěry zatím nejsou explicitně definované a bude se to dále zkoumat. Biopotraviny jsou a budou pro určitý segment spotřebitelů přitažlivé, neboť přinášejí čerstvost, zohledňují regionální specifika, zpestřují jídelníček a mají lepší chuť.

Ing. Stanislava Burdová,
ZSČR

Výdaje z rozpočtu EU do zemědělství dle Eurostatu (tzn. bez národních výdajů)

za r. 2009: v rámci 27 členských zemí jsme na 19. místě

(V absolutní hodnotě 82 % evropských peněz jde zemím EU-15, zbytek 18 % jde zemím EU-12)

	Výdaje z rozpočtu EU v mil. EUR do zemědělství (jsou v nich obsažené přímé platby jako hlavní dotační nástroj zemědělství)	Výdaje z rozpočtu EU do zemědělství (v EUR/obyvatele)	Relace výdajů z rozpočtu EU do zemědělství v přepočtu na zem. půdu k průměru EU (EU-27 = 100%)
EU-12	10 490,2	101	63 %
Maďarsko	1 256,6	125	68 %
Polsko	3 721,1	98	74 %
ČR	890,7	85	78 %
Francie	9 867,3	153	105 %
EU-15	46 695,6	118	115 %
Německo	6 903,9	84	128 %
Rakousko	1 327,7	159	131 %

Další rána pro produkci energie

Není tomu tak dávno, co se zemědělství podnikatelé dozvěděli z úst bývalého ministra zemědělství Ivana Fuksy, že již nadále nemohou počítat s podporou bioplynových stanic z programu rozvoje venkova. Ministerstvo se tehdy snažilo tento krok zdůvodnit vývojem v oblasti obnovitelných zdrojů energie v rámci Evropské unie, avšak přesto se v tiskovém oznámení MZe objevilo tvrzení, že Využití cíleně pěstované biomasy bude nadále představovat nezastupitelnou roli v energetické koncepci. V závěru pak MZe deklarovalo úmysl, společně s dalšími partnery, hledat nejefektivnější způsob podpory obnovitelných zdrojů energie.

Jako by nestačilo zrušení investičních podpor, ministerstvo životního prostředí si v těchto dnech rovněž přisadilo a chystá se prostřednictvím úpravy legislativního rámce snížit i výši výkupních cen (příp. bonusů) zelené energie ze zemědělských bioplynů. Jmenovitě se jedná o úpravu hodnot technických a ekonomických parametrů v příloze č. 3, vyhlášky č. 475/2005 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o podpoře využívání obnovitelných zdrojů.

Podstavou navrhované novely jsou změny hodnot celkových měrných investičních nákladů a ročního využití instalovaného výkonu u výroben spalujících bioplyn pro účely produkce energie. U investičních nákladů se jedná o snížení z původních 110 tis. Kč/kWe na navrhovaných 100 tis. Kč/kWe. Vzhledem k tomu, že právě hodnota investičních nákladů je jedním z důležitých elementů pro výpočet garantovaných výkupních

cen energie při zohlednění životnosti výrobního zařízení bioplynu, je celkem zřejmé, že umělým snížením této hodnoty tak dojde k „snadnějšímu“ dosažení návratnosti investic a lze tedy vykalkulovat nižší výkupní cenu energie.

Ministerští úředníci argumentují tím, že odhadované investiční náklady u bioplynových stanic klesají, zejména z důvodu sériové výroby jednotlivých částí a instalace jednotek vyšších výkonů. Tento fakt se může pozitivně promítnout do výstavby některých zařízení, ale pro celkový obrázek o návratnosti vložených investic je nezbytně nutné zohlednit i náklady provozního charakteru. Zatímco u bioplynů zpracovávajících biologicky rozložitelné odpady může navrhovaná úprava v zásadě korespondovat, u zemědělských zařízení (s cíleným pěstováním biomasy) je však situace zcela jiná. Jde zvláště o růst cen pohonných hmot a energií, hnojiv, prostředků na ochranu rostlin, mezd zaměstnanců (které jsou v zemědělství i přesto po dlouhou dobu velmi nízké, což je dlouhodobě neudržitelné) a obnovy mechanizačního parku podniků. Nelze opomenout ani stále se zpřísnující podmínky společné zemědělské politiky, kdy zemědělci nemohou vůbec pěstovat např. kukuřici na významně velkých plochách s erozní ohrožeností, nebo jsou nuceni používat bezorebné technologie, které jsou šetrnější k životnímu prostředí, ale prodražují produkci pěstované biomasy. Je nutno připomenout, že situace od roce 2014 se může ještě zhoršit přijetím modelu SZP významně posilujícího extenzifikační a environmentální povahu zemědělské politiky.

Zrušení investiční podpory z programu rozvoje venkova a úsilí snížit výkupní ceny energie ze zemědělských bioplynových stanic se nejeví jako efektivní způsob podpory obnovitelných zdrojů energie, jak bylo deklarováno v tiskovém prohlášení MZe v červnu tohoto roku, a zřejmě se dočkáme útlumu produkce energie z OZE jako celku. Otázka zní: „quo bono?“ – kdo z těchto změn bude vlastně profitovat?

Ing. Jan ULRICH
Poradce v agro-environmentální problematice

Bioplynová stanice pomáhá

Již třetím rokem se svým výkonem 536 kW výrazně přispívá k vylepšení finanční situace podniku i k využití ploch a zužitkování vedlejších produktů živočišné výroby bioplynová stanice v Kralovické zemědělské a. s. Letos podnik zažádal o rozšíření o dalších 400 kW s vyšším využitím tepla, ale zastavení administrace žádostí udělalo trochu čáru přes rozpočet. Jestli se nakonec přece jen, třeba i v menším rozsahu, bude stavět, ale záleží na realitě ceny výstavby.

Základem substrátu je kukuřičná siláž a kejda, ke kterým postupně přibýly další složky jako je travní senáž, veškeré odpady z čističky obilí, které se šrotují, a hnůj. Ke zpestření přispívá i směs kukuřice a slunečnice, která v sobě obsahuje o něco více energie.

Problematická pravidla

Ovšem i zde vzniká potíž. S novými pravidly GAEC se rozšířila mapa ohrožených pozemků. Pro Kralovickou zemědělskou jde o zhruba deset procent ploch, které ale zasahují 80 procent honů. A oddělit tyto nevyhovující pozemky je značně problematické. Sice by asi nebyl problém vytvořit oddělující prvek, ale těžko se podaří bez velkých investic a ztráty dal-

ších pozemků zajistit jejich přístupnost. „Chápu snahu o ochranu půdního fondu, ale vše se mohlo lépe připravit,“ prohlásil Jaroslav Bulín a doplnil: „Mezi ohroženými pozemky jsou pole, kde není šance na jakýkoli splach ornice a na druhou stranu jsou za zcela bezpečná označena pole, kde bych se neodvážil zasít jakoukoli širokořádkovou plodinu, protože by mne potom lidé ve vsi ukamenovali.“

Kukuřice se na kralovických polích se pěstuje na asi 500 hektarech. Jde o oba směry využití, vlastně díky BPS o tři. Kolem 150 hektarů se sklízí při 30procentní vlhkosti zrna, které se šrotuje do dvou betonových sil a je určeno pro výkrm prasat. Dalších tři sta padesát se sklízí na siláž pro potřeby živočišné a bioplynové stanice.

Na pole si agronom vybírá hybridy, jejichž FAO přesahuje hodnotu 300. Letos je pro kukuřici příznivý rok, takže od některých z nich bude skutečně hodně kvalitní hmoty. A snad se na rozdíl od minulého roku podaří sklízet při optimálním podílu sušiny.

Netradiční plodina

Řešením pro splnění pravidel a zároveň zajištění dostatku energie pro bioplynovou stanici by mohl být širok. Loni zkusili pěstovat tři odrůdy, letos se pokusy rozšířily na více odrůd na deseti hektarech. Výsledky jsou sice zatím neprůkazné, ale zkuše-

nosti jiných ukazují, že lze z plochy získat, s využitím kombinace s ozimým žitem na senáž, více energie než z kukuřice. Takže na zhruba dvoustech hektarech ohrožených půd, kde by se měla pěstovat kukuřice v budoucnu poroste širok.

Jde o nenáročnou plodinu, která v pokusech zvládla dát dostatek hmoty i na deficitních půdách. Sice by chtěl trochu vyšší teploty než průměrných 7,8 stupně, které jsou na Kralovicku běžné, na druhou stranu je odolný suchu, což se ve srážkovém stínu hodí. Navíc může zapadnout i do technologie, protože se vysévá až koncem května. Jeho začátek růstu je sice pomalejší, ale ve výsledku naroste až do více než třímetrové výšky.

Kromě toho je při klasické vzdálenosti řádků vhodným protierozivním opatřením a obsah energie je vyšší než u kukuřice. Sklízet je vhodné až v říjnu při sušíně 25 – 30 procent. Navíc není citlivý na opakování, takže lze využít dvouletý cyklus pěstování. Následnou plodinou pak může být jakákoli jařina.

Rozvinutá rostlinná

Kralovická zemědělská a.s. patří k úspěšným zemědělcům nejen západočeského regionu. Vždyť její holštýnské dojnice dosahují vynikajících výsledků na různých chovatelských výstavách i v žebříč-

cích užitečnosti. Společnost hospodaří na celkem 3050 hektarech zemědělské půdy. Z toho je 2830 orné. Poměrně vysoké zornění bylo v minulosti ještě vyšší, ale svažitě pozemky byly zatravněny a vzniklé louky se sklízají na seno a senáž pro potřeby živočišné výroby, druhé a další seče pro změnu pro využití při tvorbě bioplynu v bioplynové stanici. Na senáž se sklízí ještě kolem 200 hektarů porostů vojtěšky ze dvou sečí, třetí je opět určena pro bioplynku. A konečně třetím zdrojem senáže jsou luskoobilní směsky, které slouží jako krycí plodiny pro podsev vojtěšky.

Hlavní tržní plodinou podniku je řepka olejka, která roste na zhruba pěti stech hektarech. Do výměry ji předčí jen ozimá pšenice s 800 hektary. Na 400 hektarech najdeme jarní ječmen, který vesměs putuje do Plzeňského pivovaru, tři sta hektarů zabírá ozimý ječmen a padesát hektarů tritivale. Na části polí se nalézá i hrách jako zlepšující plodina. Loni se do osevního postupu zařadila i ozimá odrůda a jak nám řekl ing. Bulín, jeho výsledky byly lepší než u oblíbenějších jarních sort.

Vše do sil

Výnosy podniku se přes problematický rok příliš nelišily od průměrných výsledků. Jak nám řekl ing.

Bulín: „Ještě na začátku června jsme čekali průšvih. Řídké a nízké porosty nevypadaly dobře, ale nakonec vše zachránila, díky vydatným letním srážkám, velmi vysoká produktivita klasu.“ Když to vezmeme konkrétně, tak z hektaru pšenice společnost získala šest tun, ozimého ječmene 5,69 tuny, jarního ječmene 4,53 tuny, řepky 3,38 tuny a nejlepší porost triticales dal sedm tun z hektaru. Nakonec se nízké porosty ukázaly jako výhoda, protože jen minimum z nich polehlo. Navíc mlátičky mohly pracovat mnohem rychleji, protože jimi neprocházelo tolik hmoty, takže se stíhalo sklízet téměř v optimálním období.

Veškeré sklizené zrniny se v podniku skladují a postupně prodávají. Letos se vlastně přímo od kombajnu prodala jen část řepky. V posklizňové lince se sušičkou se využije teplo produkované bioplynovou stanicí. Jen letos díky tomu podnik ušetřil minimálně 300 tisíc korun při sušení řepky a jarního ječmene.

Celkem rozsáhlá je spolupráce s prodejci osiva, pro které společnost množí materiál na asi 200 hektarech. Spolupracuje s více firmami, díky čemuž si mohou pracovníci vyzkoušet nové odrůdy a případně je využít v osevním postupu. I osivo

se ze skladů dodává odběratelům postupně podle jejich požadavků.

Brambory zůstaly

Ve zdejších podmínkách se dlouhé roky dařilo i pěstování brambor. Nakonec ze širokého okolí zůstaly jen dva podniky, které je na svých pozemcích udržely. V Kralovické jde sice jen o 16 hektarů, takže lze jejich pěstování označit spíše za zájmovou činnost, ale jejich vynechání by znamenalo trvalý konec jejich výroby. Technologie a hlavně vybavení pro jejich pěstování je příliš specializovaná a jednou ukončená produkce se už bez velkých investic nedá vrátit.

Brambory se prodávají přímo spotřebitelům, obrovskou výhodou je, že se prodávají na hlavním tahu spojujícím Plzeň s Mostem. Ovšem letos je velkým problémem cena. Zatímco loni byly ziskové, letos se schyluje k problému, hlavně s cenou. Ze zahraničí se dovážejí brambory za dvě koruny za kilogram, na což museli zareagovat i kralovičtí. Na druhou stranu oblíbené odrůdy jako jsou třeba Keřkovské rohlíčky a Červená Anička /Red Anna/ si své zákazníky stále nalézají.

Vladimír PÍCHA

Kalendář akcí

10. 11. 2011

Konference s mezinárodní účastí - Chov prasat 2012, hotel Tři Věžičky ve Stříteži u Jihlavy.

22. 11. 2011

Seminář k vývoji vyjednávání SZP po roce 2013 a konkrétní realizace bioplynových stanic, Most.

6. 12. 2011

Seminář a setkání chovatelů holštýnského skotu na Seči.

**Zemědělský svaz
České republiky**

**Zpracoval a vydal Zemědělský
svaz České republiky**

Adresa: Zemědělský svaz ČR
Hybernská 38
Praha 1
110 00

IČ: 26550521

Tel: +420 226211000
+420 224225730

Fax: +420224225521

E-mail: aacr@zscr.cz

Přihlásit se k odběru
zpravodaje.

WWW.ZSCR.CZ